Kidutuskammio

eli trubaduurin hämmennys – keskiaikainen näyttämöteos

Paweł Biernacki, Krakova, 2026

HENKILÖT:
TRUBADUURI
INKVISITORI
PYÖVELI

Kohtaus 1
Kidutuskammio
TRUBADUURI
INKVISITORI

INKVISITORI:
Päästäkää hänet sisään. Onko heitä vielä paljon siellä?

TRUBADUURI:
Hyvää päivää! Halusin...

INKVISITORI:
Minä olen täällä kysymysten esittäjä. Kysyn, onko siellä vielä paljon ihmisiä jonossa. Asiakkaita, tarkoitan...

TRUBADUURI:
Ei – olen viimeinen. (*kumartaa*) Piórkowski. Trubaduuri.

INKVISITORI:
Ahaa – trubaduuri. Minä olen Oikeudenmukainen. Inkvisitori Oikeudenmukainen. Istukaa, olkaa hyvä. Anteeksi, en heti huomannut hienostuneista tavoista ja kurjasta vaatetuksesta, että olen tekemisissä koulutetun ihmisen kanssa. Mistä asiassa olette täällä?

TRUBADUURI:
Roviosta. Toisin sanoen – halusin tehdä parannuksen. Tunnustaa harhaoppisuuteni. Katsokaas, herra Oikeudenmukainen – mielestäni teidän velvollisuutenne on polttaa minut roviolla. Minun pitäisi saada rangaistus kauheista rikoksista, joihin uskalsin syyllistyä…

INKVISITORI:
Te… Mikä on nimenne, anteeksi?

TRUBADUURI:
Piórkowski.

INKVISITORI:
Haluatteko, herra Piórkowski, tulla poltettavaksi roviolla? Ymmärrän, torilla, suuressa seremoniassa, jonka heroldit ovat ilmoittaneet, suuren väkijoukon edessä, kastellanin ja kuningaskunnan korkeimpien arvohenkilöiden läsnä ollessa, musiikin, jonglöörien, kellojen soinnin, torvien puhaltamisen, rumpujen jyrinän, hattaran ja niin edelleen...

TRUBADUURI:
Kyllä. Harhaopista.

INKVISITORI:
Ja tiedättekö te, herra...

TRUBADUURI:
Piórkowski.

INKVISITORI:

Ja tiedättekö te, herra Piórkowski, kuinka paljon tällainen roviolla polttamisen seremonia maksaa? Heraldien, arvohenkilöiden ja vartijoiden palkat, polttopuun kustannukset… Kenen luulette maksavan tämän? Minun? Sillä ette näytä siltä, jolla olisi varaa edes puoleen oscypka-juustoon…

TRUBADUURI:

Totta puhuen, herra Oikeudenmukainen...

INKVISITORI: (korjaa)

Herra inkvisiittori, tai inkvisiittori Oikeudenmukainen...

TRUBADUURI:

Kyllä. Joten minä, herra inkvisiittori, en tarkastellut asiaa niinkään kustannusten vaan velvollisuuksien näkökulmasta. Kuningaskunnalla on velvollisuus rangaista minua häpeällisen rikoksen, eli harhaopin, tekemisestä.

INKVISITORI:

Valtion budjetin kustannuksella, vai mitä, herra Piórkowski? Luuletteko, että budjetti on joustavaa kumia? Että kuningaskunnan kassa kestää kaiken? Muistatte kuningaskunnan velvollisuudet, mutta unohdatteko omat velvollisuutenne? Eikö teille, herra Piórkowski, opetettu koulussa, että olemme maa, jossa ei ole roviota?

TRUBADUURI:

Kyllä, tietysti kerrottiin, herra inkvisiittori. Mutta sitä selitettiin suvaitsevaisuudella, josta kuningaskuntamme on oikeutetusti kuuluisa… No, mutta tulin siihen tulokseen, että suvaitsevaisuudellakin on oltava rajansa. Ajattelin siis, että poikkeuksellisesti, alamaisena, ansaitsen ankarimman kohtelun.

INKVISITORI:

Koska se kuuluu teille, vai mitä, herra Piórkowski? Se on vaativa asenne, herra! Te varmaan tiedätte, että nykymaailmassa suvaitsevaisuus on kyllä tärkeää, mutta ennen kaikkea merkitsee taloudellinen laskelma! Me olemme rovioton valtio, ei siksi, että meitä ohjaisi ajatus, että emme polta. Emme polta roviolla, tietenkin. Kyse on siitä, ettei meidän tarvitse tuhlata arvokkaita varoja, jotka on hankittu salaa korkokiskurimaisilla koroilla rahoituslaitoksilta teidän kaltaistenne mielijohteiden vuoksi, herra Piórkowski! Onko teillä varoja kattaa edes osa roviolla polttamisen kustannuksista?

TRUBADUURI:

Tällä hetkellä… Myönnän, herra inkvisiittori, että minulla on tosin käytettävissäni vain neljä talaria, joista, en salaa sitä, yhden olen velkaa jollekin ja minun on maksettava se takaisin illaksi mennessä… Siitä huolimatta, alamaisena ja vieläpä trubaduurina, ansaitsen kai sen, että kuningaskunta sijoittaisi lahjakkuuteeni. Olen lahjakas, minulla on erinomaiset tulevaisuudennäkymät, ja epäilemättä, jos minut poltettaisiin roviolla, teosteni suosio kasvaisi mittaamattomasti. Ne voitaisiin julkaista voitolla, painajat saisivat töitä, muusikot laulaisivat niitä, väki pääsisi osalliseksi kulttuurista, kuningaskunnan tulot matkailusta kasvaisivat... Kustannukset, jotka aiheutuisivat minun polttamisesta roviolla, maksettaisiin takaisin alle vuodessa, ellei jopa aikaisemmin. Ja sen jälkeen – pelkkää voittoa, puhdasta voittoa...

INKVISITORI:

Herra Piórkowski, ymmärrän innokkuutenne enkä halua olla tyly. Mutta eikö olisi järkevää, että te, herra Piórkowski, aloittaisitte omien taloutenne tervehdyttämisestä, ennen kuin ryhdytte tervehdyttämään kuningaskunnan taloutta? Tehän tiedätte, että jokaiseen investointiin liittyy riski. Budjetti ei ole mikään Sesam-avain, eikä kuningaskunnan aarrekammio ole ehtymätön kullan lähde. Te haluaisitte, että budjetista, eli todellisuudessa kansan rahoista, sijoitettaisiin teihin rahaa – rahaa, joka on peräisin veroista, joiden maksamisesta mainittu kansa kiertää niin tunnollisesti kuin mahdollista… Lisäksi te haluatte, että näistä niukoista tuloista, joita valtakunta saa kansan ryöstämisestä ja kansalta salaa otetuista lainoista, investoidaan juuri teihin. Eli investointikustannukset on tarkoitus kattaa julkisilla varoilla. Ja voitot kuuluvat teille, herra Piórkowski? Julkiset kustannukset, mutta voitto teille, niin minun pitäisi ymmärtää?

TRUBADUURI:

Mutta minä ajattelin yksinomaan moraalisia voittoja. Näin minä näytän koko maailmalle, että vaikka minut poltettiin roviolla, vaikka kaikki tuomitsivat minun kurjan rikokseni, niin lopulta minä olin oikeassa! Lain mukaan kaikki mainitusta investoinnista saatavat aineelliset voitot kuuluisivat Kuningaskunnalle! Ne olisi tavallaan takavarikoitu ennakolta, ja täysin oikeutetusti muutenkin… Haluan vain tulla kuulluksi, haluan tuntea nyt edes varjon siitä kostonhimoisesta tyydytyksestä, jota jokainen aliarvioitu nero tuntee… Että minä voitin!

INKVISITORI:

En edes kysy, mistä olette kotoisin... Ajattelutapanne puhuu selkeämmin kuin mikään asiakirja. Sallikaa minun, herra Piórkowski, osoittaa eräs heikko kohta suunnitelmassanne. Jos tuomitsemme harhaoppinne ja pidämme sitä riittävänä syynä sijoittaa teihin, emme voi myöhemmin julkaista teoksianne! Ettekö näe tässä ristiriitaa, herra Piórkowski?

TRUBADUURI:

Mutta ei suinkaan! Herra inkvisiittori ei ole ymmärtänyt minua tarpeeksi tarkasti. Kaikki teokseni ovat täysin oikeamielisiä eivätkä sisällä mitään harhaoppisia ajatuksia! Tämä harhaoppi on vain markkinointikikka. Harhaoppi voidaan unohtaa heti, kun roviini on palanut loppuun. Sen sijaan olen vakuuttunut, että väkijoukko pitää sanomastani. Taistelin toivottomassa tilanteessa, kaikkia vastaan, olin täysin viaton enkä tehnyt itse mitään virheitä. Se oli pelkkää ilkeyttä, epäoikeudenmukaisuutta ja kateutta niiden taholta, jotka kadehtivat nerouttani. Tärkeintä on, että lopulta minä voitin! Olin oikeassa, vaikka en saanut mitään hyötyä siitä, että olin oikeassa!

INKVISITORI:

No hyvä on. En lupaa mitään. Kuningaskunta on sitoutunut rajoittamaan polttotuotteita, joten poltettavien rovioiden määrää on rajoitettu ylhäältä käsin. Meidän on noudatettava tiukkoja normeja. Mutta yrittäkääpä. Mistä siis koostuu teidän harhaoppinne, herra Piórkowski?

TRUBADUURI:

Tämä harhaoppi, herra inkvisiittori, perustuu näkemykseeni, että kaikki kuningaskunnassamme sallitut uskonnolliset vakaumukset ovat yhtä hyviä! Tästä seuraa, että yhtä hyviä ovat myös kaikki uskonnolliset instituutiot, jotka lain mukaan saavat voittoa näistä vakaumuksista. Tämä puolestaan sopii...

INKVISITORI:

… se ei sovi mihinkään, herra Piórkowski. Minun on valitettavasti kerrottava teille, että tämä on yksi meidän kuningaskuntamme perustuslain artikloista, eikä mikään harhaoppi… Te ette ole ajan tasalla nykyisestä lainsäädännöstä.

TRUBADUURI:

No, ehkä sitten tämä: syvällä sielussani olen vakuuttunut siitä, että nämä uskonnolliset vakaumukset, joista saadaan suurimmat voitot, ja siten suurin uskonnollinen instituutio kuningaskunnassamme, ovat ylipäätään jotain pahinta! Nämä ovat pahimmat vakaumukset ja pahin uskonnollinen instituutio kaikista mahdollisista vakaumuksista ja instituutioista!

INKVISITORI: (*purskahtaa nauruun*)

Uskotteko te syvällä sielussanne niin? Herra Piórkowski… Se on kirjoitettu sanasta sanaan kyseisen uskonnollisen instituution virallisissa asiakirjoissa. Olette myöhässä sadalla vuodella harhaoppinne kanssa! Herra Piórkowski…

TRUBADUURI:

Ehkä tämä vakuuttaa teidät: Minä olen jo vuosia johtanut vihamielistä kampanjaa, joka on suunnattu henkilökohtaisesti teitä vastaan sekä sitä instituutiota vastaan, jota te, inkvisiittori, suvaitsette edustaa! Hyökkään inkvisitiota vastaan julkisesti, syytän sitä julmuudesta, fanatismista ja kidutuksesta viattomasti tuomittuja kohtaan!

INKVISITORI:

No, miettikääpä nyt, mitä minun pitäisi tehdä. Jos käsken polttaa teidät roviolla, en vain vaaranna kuningaskunnan mainetta, enkä vain riko sopimuksissa sovittuja polttorajoja, vaan lisäksi vahvistan teidän uskottavuuttanne kuningaskunnan rahoilla! Ettekö ymmärrä, kuinka järjetöntä on se, mitä vaaditte minulta, herra Piórkowski? Teidän toimintaanne, joka on suunnattu minua henkilökohtaisesti sekä inkvisitiota vastaan, on juuri se peruste, miksi teidät pitäisi vapauttaa! Ja kidutus… Kidutus on kuningaskunnassa täysin laillista. Oletteko koskaan nähnyt kidutuskammiota ilman kidutusta, herra Piórkowski? Mitä tulee tuomittujen syyttömyyteen – minulla on käytettävissäni laaja dokumentaatio, josta selvästi käy ilmi, että kaikki kidutetut tuomitut ovat tunnustaneet syyllisyytensä! Haluatteko kyseenalaistaa heidän oikeutensa tunnustaa? Teillä on taipumusta totalitarismiin, herra Piórkowski!

TRUBADUURI:

Eikä siinä vielä kaikki, herra inkvisiittori! Minulla on aikomus luopua uskosta!

INKVISITORI:

Apostasia yläkerrassa, leimamaksu on viisi talaria.

TRUBADUURI:

No, mutta minulla on vain neljä talaria ja yhden, kuten sanoin, minun on palautettava tänään. Tarkoittaako se, että minulla ei ole edes oikeutta luopumiseen?

INKVISITORI:

Se tarkoittaa vain, että tänään ette voi luopua uskonnosta. Ellei sitten onnistu lainaamaan rahaa joltakin.

TRUBADUURI:

En uskaltanut pyytää sitä, mutta kun te itse ehdotatte... Jos inkvisiittori olisi niin ystävällinen... Vain kaksi talaria. Lainaa. Minä maksan takaisin, vannon sen. Minulle on luvattu kirjuri-virka.

INKVISITORI:

Ei, no, se on jo liioittelua. Te tulette koko kuningaskunnan parhaaseen kidutuskammioon, jolla on lisäksi maine, joka ulottuu kauas tämän kuningaskunnan rajojen ulkopuolelle. Te maalailette inkvisiittorille, eli minulle, visioita jostain utopistisista voitoista, kunhan vain teidät poltettaisiin roviolla. Te väitätte valheellisesti olevanne harhaoppinen, vaikka kaikki niin sanotut harhaoppinne osoittautuvat täysin laillisiksi ja lainmukaisiksi. Ja te yritätte lainata inkvisiittorilta kaksi talaria?

TRUBADUURI:

Mutta herra inkvisiittori, kuunnelkaa nyt vain...

INKVISITORI:

Ei, nyt te kuunnelkaa, herra Piórkowski. Tiedän, mistä te puhutte. Teillä ei ole varaa hautapaikkaan, siihen liittyvään kiinteistöveroon, hautajaisiin, hautajaisveroon, veron veroon, teillä ei ole varaa mihinkään. Se tarkoittaa, että teillä ei ole tuloja, ja siitä seuraa, että olette markkinoilla täysin tarpeeton elementti. Te ette millään tavalla rikastuta Kuningaskuntaa! Olette keksinyt, että hankitte itsellenne eutanasian, krematoinnin, hautajaiset ja lisäksi vielä mainonnan Kuningaskunnan budjetin kustannuksella, rasittaen kyseistä budjettia lisäksi sijoitusriskin kustannuksilla. Ja jos sijoitus epäonnistuu, mitä me sitten teemme? Polttaminen onhan peruuttamaton prosessi! Miten me saatamme teidät vastuuseen, kun teitä ei enää ole? Myymmekö tuhkanne vapailla markkinoilla?

TRUBADUURI:

Tilanne ei ole niin toivoton, herra inkvisiittori. Harhaoppisten tuhkat saavuttavat huikeita hintoja maailmanmarkkinoilla. Jos markkinointikampanja toteutettaisiin taitavasti…

INKVISITORI:

Mutta herra Piórkowski! Tällaiseen kampanjaan pitäisi taas investoida! Investoimiseksi on otettava lainaa. Lainojen ottaminen on pidettävä mahdollisimman tarkasti salassa, jotta kansa, joka lopulta maksaa nämä lainat takaisin, saisi tietää niistä mahdollisimman myöhään. Tällaisilla lainoilla on paljon korkeammat korot, koska niihin liittyy riski, että joku kuitenkin haistaa, mitä on tekeillä. Tiedätte hyvin, että jos otamme tällaisia lainoja myydäksemme teidän tuhkanne väittäen, että ne ovat roviolla poltetun kovimman harhaoppisen tuhkaa, sama laitos, joka myönsi ne meille, sijoittaa välittömästi toisen verran kampanjaan, jonka tarkoituksena on todistaa juuri päinvastaista!

TRUBADUURI:

Anteeksi, herra inkvisiittori. Olen hieman hämmentynyt. Miksi luottoja myöntävä laitos sijoittaisi johonkin, mikä mahdollisesti vaikeuttaa niiden takaisinmaksua?

INKVISITORI:

Juuri siksi, että niiden takaisinmaksu vaikeutuisi! Jotta voimme langettaa teille rangaistuksen sopimuksen rikkomisesta! Jos toteutamme kampanjan, jossa esitämme teidät harhaoppisena, syntyy välittömästi rahasto teidän maineenne puolustamiseksi. Hyvin palkatut asiantuntijat osoittavat, että te ette ole koskaan ollut harhaoppinen. Kaikki tämä siksi, että teidän jäännöstenne markkina-arvo harhaoppisena romahtaisi. Silloin meidän on katettava epäonnistuneen investoinnin kustannukset ilman toivoa minkäänlaisesta tuotosta, teidän tuhkanne ostetaan pilkkahintaan, ja kuka tietää, mainittu rahasto

saattaa jopa johtaa teidän kanonisoimiseen! Paitsi että me emme enää hyödy siitä mitenkään, koska olemme siihen mennessä hankkiutuneet eroon kaikesta, millä oli minkäänlaista arvoa! Mukaan lukien teidän tuhkanne!

TRUBADUURI:
Kyllä, todellakin. Anteeksi, inkvisiittori avasi silmäni. Minun on mietittävä tätä kaikkea.

INKVISITORI:
Odottakaa hetki. Teloittaja tulee pian, hän työskentelee täällä kokopäiväisesti. Minulla on tässä kidutuskammiossa vain määräaikainen työsopimus.

TRUBADUURI:
Tietenkin. Minä jään tänne. Minulla on mielessäni sellainen ajatus...

INKVISITORI:
Varoitan etukäteen. Älkää ehdottako hänelle itseänne apulaiseksi, herra Piórkowski. Hän on vanhan koulukunnan ammattilainen. Sanon teille, että työ on hänelle kaikki kaikessa. Hän on ihminen sielultaan. Me olemme hänen kanssaan etunimellä, mutta olisi kohteliasta, jos kutsuisitte häntä Mestariksi tai jopa Kidutusmestariksi. Ja kuten itsekin ymmärrätte, hän ei ole perehtynyt hovimusiikin uusimpiin suuntauksiin.

TRUBADUURI:
Eikö hänellä ole korvaa?

INKVISITORI:
Ei, hänellä on tietysti kuulo. Jopa melko hyvä. Minun täytyy poistua hetkeksi, teillä herroilla on tilaisuus tutustua toisiinne paremmin.

Kohtaus 2
Kidutuskammio
TRUBADUURI
PYÖVELI

PYÖVELI:
Kutsuitteko minua?

TRUBADUURI:
Olen Piórkowski. Trubaduuri.

PYÖVELI:
Mestari Dobromił. Hauska tavata. Anteeksi, etten kättele, mutta tulin suoraan töistä… Oliko teillä sovittu tapaaminen? Siis… oletteko asiakas…?

TRUBADUURI:
Ei, en vielä. Ajattelin, että ehkä käytän palveluitanne, joten odotin. Jono oli pitkä. Minulla oli eräs projekti, mutta inkvisiittori Oikeudenmukainen sai minut ymmärtämään, että se vaatii vielä harkintaa.

PYÖVELI:
Katsokaa, mitä tapahtuu. Koko kaupungissa on tuskin neljää kidutuskammiota. Aiemmin niitä oli kuusitoista. Meitä vähennettiin, ikään kuin palvelun korkean laadun ja asianmukaisten hintojen ylläpitämiseksi. Ja nyt ihmiset jonottavat saadakseen ammattilaisen palveluja. Olisiko se ollut ennen edes ajateltavissa? Rakas herra… Onko teillä minulle jotain asiaa? Kidutuspenkit? Ruoskiminen? Varoitan, että tänään minulla ei ole vapaita aikoja. Minun iässäni ei enää tehdä ylitöitä kuten ennen. Minulta palvelut varataan kuukautta etukäteen.

TRUBADUURI:
Ei, ei. En aio tänään aiheuttaa häiriötä. Tarkoitin jotain radikaalimpaa.

PYÖVELI:
Luulin, että kyseessä olivat rautakahlit tai ruoskiminen. Ne ovat nyt suosituimpia palveluita. Ennen kaupunginvaltuuston vaaleja, herra Piórkowski, jokainen ehdokas haluaa tulla kahlituksi rautakahlit. Tai ruoskituksi. Joskus he ottavat paketin, se on halvempaa. Ja tiedetään, että jokainen, joka meillä julkisesti ruoskitaan, herättää myötätuntoa, joten ihmiset laskevat helpon mainoksen varaan. Muutama rukous pilkkupylvään ääressä, se ei maksa hänelle paljoa, ja vielä hän tinkii, haluaa jonkinlaisen alennuksen tai hyvityksen. Että jos hänet valitaan esimerkiksi kaupungintaloon tai jonnekin, hän mainostaa heti minun kidutuskammiotani. Että periaatteessa minun pitäisi ruoskia häntä ilmaiseksi, koska hän tuntee pormestarin tai jonkun muun, ja että minulle itselleni se on uskomaton mainos.

TRUBADUURI:
Kyllä, meidän alallamme esiintyy sama ilmiö. Joskus on jopa epämiellyttävää kuunnella, kun Kastelista kuuluu kauheaa ulvontaa tai valitusta. Väki panikoi, kysyy, onko Kastelanin vaimo ilahduttamassa Kastelania uudella jälkeläisellä, vai onko jollekin sattunut jokin onnettomuus. Mutta kyse on vain siitä, että kastelani on tuonut kalliilla dukateilla uuden trubaduurin merentakaisista maista, koska joku suositteli häntä, ja kuuntelee tätä ulvovaa ääniä aamusta iltaan. Hän kutsuu tätä

mesenaattitoiminnaksi, taiteilijoiden tukemiseksi ja panoksekseen kuningaskunnan kulttuuriin. Ja kotimainen taiteilija ei ole viittä talaria taskussaan ja joutuu turvautumaan radikaaleihin ratkaisuihin. Lisäksi kastelanin on noloa myöntää, että merentakaisista maista tullut ulvottaja on yksinkertaisesti huijannut häntä, joten hän teeskentelee, että laulu liikuttelee häntä syvästi, ja käskee vielä kaikkia palvelijoita ja jopa aatelisia liikuttumaan siitä.

PYÖVELI:

Tietysti tiedän, mitä mainonta on, tiedän, että sitä tarvitaan vähän. Mutta ei nyt liioitella. Me, pyövelit, sanomme, että mikään ei voita tyytyväistä asiakasta. En mainosta itseäni heroldin kautta, se ei ole minun taskustani. Olen yksinkertainen mies, elän omien käsieni työstä ja ammattitaidostani. Neljäkymmentä vuotta olen heiluttanut tätä kirvestä, herra Piórkowski. Neljäkymmentä vuotta! Pyhäpäivinä, perjantaisin... Katsokaa nyt – tällaiset ovat työstä kuluneet kädet. Ja pelkkää pilkkaa, ruoskimista, leimaamista, mestamista, hirttämistä... Katolaisuus on monipuolisuutta vaativa taidemuoto, herra Piórkowski.

TRUBADUURI:

Te jopa hirttäisitte?

PYÖVELI:

Herra! Minä jopa paalutin niitä aikoinaan! Kaukaisista linnoista saapui väkeä katsomaan. Mitä hirttämiseen tulee, niin nykyään ei enää hirtetä niin. Markkinat muuttuvat, palvelujen kysyntä muuttuu. Aikaisemmin sanottiin, että kirves ja pölkky ovat aatelisille, ja rahvas hirtetään. Mutta laskekaa itse – hirsipuu on pystytettävä, sitten purettava. Se ei tee itseään. Ainakin kahdelle apulaiselle on maksettava. Köysimiehelle – maksa. Papille – maksa. Heroldille – maksa. Hautausurakoitsijalle – maksa. Puusepälle – maksa. Entä vero pormestarille? Kastellaanille? Jokainen tarkkailee ihmisen käsiä. Hirttäminen ei ole kannattavaa. Tukki on halvempi, vaikka valitetaankin, ettei moukkamaisuutta sovi kaataa.

TRUBADUURI:

Taloudellinen laskelma, mestari Dobromile. Ketä meistä se ei koskisi… Minä itse olen melkein aatelinen, ja minun on laskettava jokainen taleri. Aatelisella on varaa kaikkeen, ja sinä, mies, raada kurkkuasi yleisön edessä, joka ymmärtää laulusta yhtä paljon kuin varis astrologiasta!

PYÖVELI:

No, aatelisilta sopii ottaa hieman enemmän. Aatelismies ymmärtää itsekin, että ennemmin tai myöhemmin paljastuu, kuinka paljon hän on maksanut teloittajalle. Hänelle kuuluu kangas, muusikot palkataan, kello maksetaan. Mutta kuinka usein aatelismies teloitetaan? Rahvas teloitetaan. Ja jos joku on rikkaampi, hän tinkii niin, että se on ihme. Ja ihminen haluaisi syödä jotain lämmintä koko päivän työn jälkeen. Hän haluaisi tuoda vaimolleen vieraan...

TRUBADUURI:

Välittäkää terveisiä kunnioitetulle rouvalle Dobromilowa!

PYÖVELI:

Sanonpa teille, herra Piórkowski, että se on timantti, ei nainen. No, yksinkertaisesti timantti! Kerron teille tarinan. Kävelemme käsikkäin, on lauantai, ja kuten tiedätte, haluaa ihminen hengähtää. Ja joku kumartaa minulle. En tunnista miestä, ajattelen, että ehkä hän ei kumartele minulle. Ja kumppanini vetää minua hihasta: ”Vanha! Asiakas kumartelee sinulle!” Yritän muistella, ja mies tulee lähemmäs, puristaa kättäni. Hän sanoo: ”Mestari ei varmaankaan muista minua, mutta minä… Mestari,

teillä on käsi! Kun mestari kerran antoi minulle selkäsaunan, muistan sen vielä tänäkin päivänä!” Ja todellakin! Minä itse ruoskin häntä, noin kolmekymmentä vuotta sitten! Entinen asiakas! Muistin hänet. Luotettava käsityöläinen on aina arvostettu. Minulle tuli kyyneleet silmiin, kurkkuani kuristi. En antanut sen näkyä, sanoin kohteliaasti: ”Suosittelen palveluksiani teille tulevaisuudessa, arvoisa herra!”.

TRUBADUURI:
Saanko kysyä… Tapasitteko te työpaikalla?

PYÖVELI:
Mistä töissä... Hän oli tulokas, ja minä olin jo kauan sitten noussut mestariksi. Minulla oli oma kidutuskammio, ja vieläpä hyvällä paikalla. Tiedättekö, mitä se aikoinaan merkitsi? Minä olin joku, herra Piórkowski! Olette liian nuori muistamaan sitä, mutta ennen oli järjestys ja jokainen yritti tehdä työnsä, ellei täydellisesti, niin ainakin suunnitelman mukaisesti.

TRUBADUURI:
Tiedän mistä puhutte, mestari Dobromile. Tunnen ne ajat tarinoista. Käsityöläisammateissa oli erilaisia etuuksia ja lisäpalkkioita.

PYÖVELI:
Killat olivat olemassa, herra Piórkowski! Se on aivan eri juttu. Trubaduurina te varmaan laulatte, herra Piórkowski, missä vain mahdollista. Muusikoilla ei ole kiltaa, se onhan vapaa ammatti. Mutta käsityöläisellä oli painoarvoa. En puhu surkeista työntekijöistä. Meillä sai lomaa palvelusvuosien perusteella. Lisäasuntoa. Lisän työssäkäymättömälle vaimolle. Ja nyt ihmisellä ei ole mitään sananvaltaa. Tiedättekö, että tänä vuonna he nostivat taas eläkeikää! Luulevatko he, että ripustan itseni?

TRUBADUURI:
Ette voi tehdä sitä! Siis tietenkin voitte, ja tekisitte sen varmasti moitteettomasti. Tarkoitin, että teidän ei pitäisi! Muistakaa vaimonne!

PYÖVELI:
Te, herra Piórkowski, olette hyvä ihminen. Te osaatte eläytyä toisen ihmisen tilanteeseen. Minun alallani sanotaan, että empatia ei ole hyve ja että työ- ja yksityiselämä on pidettävä erillään. No, vaimon kanssa, kuten vaimon kanssa, riitelemme joskus. Joskus jää töihin pidemmäksi aikaa, joskus sattuu matka, koska asiantuntijaa tarvitaan. Sattuu, että paikallinen pyöveli ei halua ottaa tehtävää vastaan, hänellä ei ole kokemusta kyseisestä tekniikasta, on erityisvaatimuksia...

TRUBADUURI:
No, sen ymmärrän. Joskus te ette ole kotona. Mutta ette kai vie töitä kotiin?

PYÖVELI:
Nyt sitä ei edes saa tehdä. On uusia säännöksiä. Mutta ennen vanhaan niin kävi... Vaimo halusi joskus auttaa minua työssä, mutta en koskaan antanut hänen tehdä sitä. Minulla on omat sääntöni. Hän luulee, että kun se näyttää siltä, että se sujuu vaivattomasti, hänkin selviäisi siitä. Ja kerran hän sanoi minulle: "Tiedätkö, vanha, olen iloinen, että menin naimisiin sinun kanssasi, en sen kanssa, joka opiskeli kirjuriksi." Sillä hänellä oli kosija, tunsin hänet, hän todellakin opiskeli kirjuriksi.

TRUBADUURI:
Sulhanen?

PYÖVELI:
Ei. Hänellä oli jotain mielessään, mutta minä puhdistin sen hänen päästään. Sitten hän ei tunnistanut minua kadulla, luuli tekevänsä uraa... Hän lupasi tytölle taivaisiin ulottuvia unelmia, oman vaunun. Ja mitä nyt? Hän ottaa hatun päästään kaukaa, kun näkee minut, ja sanoo minulle: "Mestari Dobromile". No, minäkin kumarran hänelle, mutta – meidän kesken sanottuna – muistan, miten hän käyttäytyi silloin, kun piti itseään jotain parempana.

TRUBADUURI:
Tietysti on sellaisia ihmisiä. Meidän alallamme on sellaisia, jotka kerran lauloivat vaikkapa kastellanille, eivätkä enää tunnista ihmistä eivätkä halua lainata edes talaria. Aivan kuin vain heillä olisi oikeus laulaa. Kuka tahansa voi laulaa.

PYÖVELI:
Tiedän tarkalleen, mitä tarkoitatte. Aina ei vaadita ammattilaisen taitoa. Tärkeintä on ymmärrys. Hyvä tahto. Annan teille esimerkin omalta alaltani. Tulen väsyneenä kotiin. Haluaisi vain istua ja levätä. Vaimoni ymmärtää sen. Muistan, kun hän toi torilta kukon, jolta piti katkaista pää, ja hän sanoi: "Istu, vanha, olet raatanut töissä, uuvuttanut itsesi, verentänyt kätesi kyynärpäihin asti." Ja hän otti itse kirveen katkaistakseen sille pään. Nykyään, sanonpa teille, ainoa asia, jota ei voi ostaa, on ihmisten arvostus.

TRUBADUURI:
Teidän tarinanne on liikuttava.

PYÖVELI:
Te ymmärrätte ihmistä, herra Piórkowski. Te olette taiteilija, se on selvää. Mutta nyt on tullut sellaiset ajat, että tärkeintä ei ole se, mitä osaa, vaan se, onko suosittu. Sellainen, joka vuokraa itselleen ruoskimisen pilkkupylväässä, tulee pelkästään siitä syystä, että häntä on ruoskittu, äärimmäisen suosituksi. Kukaan ei miettikään, onko sillä, mitä hän sanoo, mitään järkeä. Tärkeää on, että häntä ruoskittiin. Muutaman tällaisen ruoskimisen ja julkisen almujen jakamisen jälkeen hänellä on hyvät mahdollisuudet päästä kaupungintaloon. Jopa linnaan. Ja se, joka häntä ruoskii, joka tekee sen ammattitaitoisesti, joka panee sydämensä työhönsä, ei merkitse mitään, herra Piórkowski.

TRUBADUURI:
Älkää sanoko niin, mestari Dobromile! Vaimonne arvostaa teitä! Inkvisiittori Oikeudenmukainen arvostaa teitä! Olen varma, että monet asiakkaanne pitävät teitä kiitollisina muistossaan. Sitoutumisenne näkyy jopa siinä, miten puhutte työstänne.

PYÖVELI:
Puhutte siitä niin kauniisti, herra Piórkowski. Minä en osaa niin. Tiedetään, että pyövelin työ on fyysistä työtä ja vaatii pikemminkin kätevyyttä. Minulla kädet jopa tärisevät joskus väsymyksestä. Pidän työstäni, mutta myönnän, etten näe tulevaisuudennäkymiä, kun katson nuorta sukupolvea. Tulee joku oppipoika ja ottaa esimerkiksi syyllisen kidutettavaksi, ja sitten jättää hänet kahdessa sekunnissa, koska hänen täytyy mennä hakemaan hampurilainen.

TRUBADUURI:

Kyllä, se kuulostaa tietynlaiselta välinpitämättömyydeltä. Nuoremmalla sukupolvella ei ole sitä lapsesta asti sisäänopetettua työetiikkaa.

PYÖVELI:

Se ei ole vielä mitään. Pieni tauko ei ole ongelma. Mutta kuvitelkaa, että kun tällaisen tyypin työpäivä päättyy, hän jättää työn, niin sanotusti, kesken, ja epäilty joutuu odottamaan aamuun asti. Aikaisemmin, vaikka meillä oli väliaikaisia vaikeuksia, työntekijä sai ihmisarvoista kunnioitusta, mutta hän myös kunnioitti muita. Hän tiesi, että häneen voi luottaa.

Kohtaus 3
Kidutuskammio
TRUBADUURI
INKVISITORI
PYÖVELI

INKVISITORI:
Täällä ollaan! Minä olen, täällä ja siellä. Teen yhteistyötä eri kidutuskamareiden kanssa. Se on, niin sanotusti, voimakkaasti kasvava verkosto, joka tarjoaa kattavia teloituspalveluja. Te olette jo ehtineet tutustua toisiinne. Miten menee, herra Piórkowski? Oletteko miettinyt suunnitelmaanne?

TRUBADUURI:
Myönnän, että inkvisiittori esitti minulle uuden näkökulman. Minulle tuli mieleen samanlainen hanke, mutta se perustui majesteettirikkomusta koskeviin säännöksiin. Kuten tiedätte, minä trubaduurina olen tavallaan myös kirjailija.

INKVISITORI:
No, niinpä sitten töihin! Kirjoittakaa teatterinäytelmiä! Tiedättekö, kuinka paljon rahaa siitä saa? Se on nykyään vakava bisnes, herra Piórkowski.

TRUBADUURI:
Mitä sanotte? Rahaa näytelmien kirjoittamisesta? Olen aina ajatellut, että näytelmiä kirjoittaa sellainen, joka ei enää sovellu mihinkään muuhun työhön. Sitä paitsi se on häpeä koko maakunnalle! Mitä ystäväni sanoisivat, jos tunnustaisin kirjoittavani näytelmiä? Ei, ajattelin pikemminkin ilkeiden pamflettien kirjoittamista. Kuulijat pitävät siitä. Ja se sujuu minulta todella helposti. Riittää, kun luonnehdin jonkun osuvasti ja sitten pilkkaan häntä mahdollisimman ilkeästi.

PYÖVELI:
Hyvät herrat, minun täytyy mennä töihin. Asiakas odottaa, ja lupasin hänelle, ettei tämä kestä kauan. Ellei jollain teistä ole minulle jotain ehdotuksia.

TRUBADUURI:
Minä viivyttäisin Mestaria vielä hetken. Eikö Mestari ole sitä mieltä, että suhteillaan hän voisi järjestää minulle ainakin miekalla teloituksen? Tarkoitan tuomiota majesteettirikoksesta...

INKVISITORI:
Luulen tietäväni, mitä olette keksinyt, herra Piórkowski. Haluatte nyt hiljaa perääntyä harhaopista ja tunnustaa syyllisyytenne majesteettirikokseen, jonka kohteena on rakastettavin hallitsijamme.

PYÖVELI:
En ole koskaan kuullutkaan sellaisesta. En voi itse määrätä tuomiota, siihen tarvitaan tuomioistuin, tuomio, todisteet, todistajien lausunnot... Minä vain panen tuomiot täytäntöön, vaikka onkin myönnettävä, että me kaikki tunnemme tämän alan erinomaisesti. Jos tunnustatte syyllisyytenne majesteettirikokseen, teidän on maksettava veromaksu, kirjoitettava itsestänne ilmianto ja odotettava. Mutta vaikka olettekin nuori mies, herra Piórkowski, sovitaanpa yksi asia – tämä on vakava asia, ettekä todennäköisesti elä tuomion antamista. Ja jos elättekin, en varmasti pääse panemaan sitä täytäntöön, vaikka tietysti haluaisin kovasti. Pidin teistä kovasti, herra Piórkowski.

INKVISITORI:

Mestari Dobromił viittaa siihen erityiseen huolellisuuteen, jolla valtakuntamme tuomioistuimet käsittelevät tämänkaltaisia asioita. Voi käydä niin, että ihminen syyllistyy rikokseen nuorena, mutta saa ansaitsemansa rangaistuksen vasta vanhuudessa. Vaikka asia ei periaatteessa kuulu inkvisition toimivaltaan, voisitteko kertoa minulle, herra Piórkowski, mitä rikosta te tarkoitatte, kun puhutte rakastettavan hallitsijamme majesteetin loukkaamisesta? Ehkä voisin jotenkin auttaa.

TRUBADUURI:

Minä… Kerron, mutta tietenkin syvimmässä salaisuudessa. Kun tein ensimmäisiä pamflettejani, huomasin itsessäni huolestuttavan taipumuksen kyseenalaistaa rakastettavan hallitsijamme älylliset kyvyt.

PYÖVELI:

Herra Piórkowski... Onko tämä jonkinlainen arvoitus? Sanokaa suoraan, mitä tarkoitatte. Herra Oikeudenmukainen? Voisitteko kääntää?

INKVISITORI:

Hys! Älkää sanoko sanaakaan, mestari. Arvaan, mistä on kyse, mutta en voi painostaa teitä millään tavalla. Sitten meitä voitaisiin syyttää siitä, että tunnustus on pakotettu kidutuskammiossa inkvisiittorin toimesta pyövelin läsnä ollessa. Herra Piórkowski… Olisitteko ystävällinen ja puhuisitteko hieman selkeämmin?

TRUBADUURI:

No… Minä vihjasin julkisesti, että kuninkaamme on hieman hölmö!

INKVISITORI:

Tyhmä?

TRUBADUURI:

Tyhmä!

INKVISITORI JA PYÖVELI nauravat katketakseen.

INKVISITORI:

Onko tämä se teidän majesteettirikoksenne? Että kuningas on typerä? Herra… Hän on täydellinen idiootti! Heroldit eivät aina tiedä, miten ilmoittaa, mitä hän höpöttää! Koko kuningaskunnassa kiertää legendoja kuninkaamme tyhmyydestä. Typerä… Nuo taiteilijat.

PYÖVELI:

Herra Piórkowski! Ehkä minä voin selittää...

INKVISITORI:

Ei, mestari Dobromila! Kerron tämän tänään erinomaisille inkvisiittorikollegoilleni! Tästä tulee illan tarina! Rakas herra Piórkowski. Kutsuisitteko herra Dobromila tahdittomaksi mieheksi? Jos kutsutte herra Dobromila tahdittomaksi mieheksi, ja sitten kutsutte itseänne sivistyneeksi mieheksi, ja sitten vielä esimerkiksi minua käytännölliseksi mieheksi, ette silti yllä, ette edes lähesty sitä hienotunteisuuden tasoa, jonka olitte ystävällisesti saavuttanut kuvailemalla kuningastamme.

TRUBADUURI:

Joten… minua ei uhkaa mikään rangaistus? Herrat, vihjaatteko, etten ole syyllistynyt majesteettirikokseen? Ehkäpä… otin palkkion naapurivaltioilta vaikutusvallan käyttämisestä valtakuntamme politiikassa.

INKVISITORI:

En halua olla epäkohtelias, herra Piórkowski, mutta teidän epätoivonne ei ole hyvä neuvonantaja. Me kaikki täällä otamme palkkioita. Jos teillä olisi mitään tekemistä tämän kanssa, ette etsisi virkaa, vaan miettisitte, minkä tuottoisista tarjouksista valita. Jos ottaisitte palkkioita, ne olisivat varmasti hieman enemmän kuin ne neljä talaria, jotka, jos muistan oikein, teillä tällä hetkellä on käytettävissänne. Ja vaikutus, jonka teillä on kuningaskuntamme politiikkaan...

PYÖVELI:

Herra Piórkowski! Halusin vain sanoa, että te palautatte uskoni ihmisiin. Työskentelen ammatillisesti sellaisten ihmisten kanssa, jotka haluavat valehdella minulle. Usein minulta vaatii paljon vaivaa saada heiltä irti totuuden sana. Jokainen heistä uskoo vakaasti omaan syyttömyyteensä. Ja samalla jokainen valehtelee kuin riivattu. Ja teidän kaltaisenne näen ensimmäistä kertaa. Te yritätte valehdella, näettekö, mutta ette osaa sitä lainkaan, herra Piórkowski.

(*ojentaen papereita*)

Jos haluatte hyödyntää tätä – meillä on erilaisia alennuksia. On esimerkiksi kausikortti, kymmenen ruoskimista, yksi ylimääräinen ruoskiminen ilmaiseksi. Arpajaiset, joiden pääpalkintona on jalkarautoihin paneminen. Meillä on tällainen kanta-asiakasohjelma – jos tuotte uuden asiakkaan, saatte alennusta palveluistamme. Ja muistakaa meitä hyvällä. Jos joskus olette lähistöllä – tulkaa ihmeessä käymään. Tässä, ottakaa käyntikorttimme – kattavat pyövelipalvelut, Kidutuskamari, Inkvisiittori Oikeudenmukainen ja Kidutusmestari Dobromił. No, ehkä näemme joskus!

INKVISITORI:

Mestari Dobromił on oikeassa! Ajatelkaa noita näytelmiä. Älkää vain kirjoittako omalla nimellänne, sillä se on kunnon ihmiselle kuitenkin hieman noloa. Valitkaa itsellenne jokin taiteilijanimi. Monet kirjailijat tekevät niin, jotta he voivat tarvittaessa kiistää kirjoittaneensa teosta, jos se osoittautuisi flopiksi. Ja jos näytelmä osoittautuu hyväksi, voitte silloin tunnustaa taiteilijanimenne. Näin se toimii, herra Piórkowski.

TRUBADUURI:

Jokin salanimi? Mikä esimerkiksi?

INKVISITORI:

Mikä tahansa. Valitkaa satunnaisesti. Tai näin – sanokaa, mestari, sen rikollisen nimi, joka nyt odottaa palvelunsa loppuunsaattamista. Olkoon se teidän salanimenne, oletteko samaa mieltä, herra Piórkowski? Mestari, mikä sen nimi on? Miten se rikollinen nimeltään on?

PYÖVELI:

Biernacki?